

## **Vanhemmat odottavat koulun tukevan lasten oikeudenmukaisuuden, kunnioituksen ja rehellisyyden vahvuuksia – urheudesta, riemullisuudesta ja vaatimattomuudesta ei olla kiinnostuneita.**

Koulun kehittämiskeskustelussa oleellisiksi kehittämisen ulottuvuuksiksi on todettu mm. fyysisen opetussuunnitelma, opetusympäristön luonne, aikarutiinit, opetusmenetelmät ja oppimistulokset, opetuksen eriyttäminen oppilaiden tarpeita vastaavasti, suhteet ympäristöön ja oppilaiden vanhempiin, sekä kommunikaatio- ja arviointisysteemit. Keskustelun kohteet ovat olleet luonteeltaan operatiivisia, silloin kun olisi kaivattu tarkasteluun kohteita, joiden varaan olisi voitu rakentaa koulun toimintaa ohjaavat eettiset, hyveisiin ja vahvuuksiin rakentuvat periaatteet, oppimisen motivaatio, pedagoginen hyvinvointi ja hyvinvointi pedagogiikka

Opetus- ja kulttuuriministeriön avustusrahoituksella toteutetussa Syvien vahvuuksien koulu-hankkeessa (2010-2014) on tavoiteltu kokonaisvaltaisuutta, joka tuottaisi koulun kehityskertomukseen uudenlaisen positiivisen psykologian, voimaantumisteorian ja kommunikatiivisuuden filosofialle, teorialle ja periaatteille nojaavan lähestymistavan. Lähestymistavan keskiössä ovat perinteiset aristoteeliset hyveet ja vahvuudet ja positiivisen psykologian piirissä kehitetty ns. universaalien vahvuuksien luettelo. Kuudessa pilottikoulussa toteutettujen lasten, vanhempien ja opettajien hyve-vahvuusarviointien lisäksi haluttiin laajempi tiedollinen perusta niistä vahvuuksista, joita vanhemmat toivovat koulun kehittävän lapsissa.

Tärkeitä kysymyksiä ovat, miksi jotkut perheet pystyvät tukemaan lastensa kasvua ja selviytyvät kriiseistä? Millaisia nämä perheet ovat kasvuyhteisöinä? Mitä vahvuuksia vanhemmat näissä perheissä toivovat lapsilleen kehittyvän? Millainen pedagoginen kasvuyhteisö koulu on? Tunnistaako opetussuunnitelma hyveet ja vahvuudet? Millainen on opettajan kasvatuksellinen visiotieto ja kasvatuksellinen intuitio? Pelkistettynä kysymys kuuluu miten, millä tavoin ja mihin periaatteisiin nojaten koulun tulisi toteuttaa vanhempien lapsiinsa kohdistamaa suurta suunnitelmaa?

Tutkimus toteutettiin huhtikuussa esittämällä Syvien vahvuuksien koulu-hankkeessa luodulla arviointilomakkeella, joka sisälsi 72 vahvuutta, ja joihin oli liitetty kuvaus siitä, millaisena vastaaja vahvuuden voisi ymmärtää. Vahvuudet jaettiin neljään sattumanvaraisesti vahvuudet ryhmi- telyyn paneeliin, joiden piiristä tuli nimetä kolme vahvuutta, joita vastaaja toivoo koulun kehittävän lapsissa. Kaikki vahvuudet olivat luonnehdinnaltaan positiivisesti latautuneita sisältäen eettisen toimintaorientaatiollisen ohjeen eli ns. eettisen toimintaorientaation. Eettisten toimintaorientaatioiden perustalta voidaan rakentaa koulun kulttuurinen perusta, ohjauskuva, ohjaavat periaatteet ja kodin ja koulun välinen kasvuyhteisöllinen yhteistyö. Niitä voidaan myös käyttää oppivuutta koskevien hyvinvointipedagogiikan ja –kasvun ohjaavina arviointikriteereinä. Esim. Luotettavuus: Pidän antamistani lupauksista kiinni aiheuttamatta lähimmäisilleni tai muille ihmisille pettymyksiä; Oikeudenmukaisuus: Toimin oikeudenmukaisesti ja puolustan sekä omia että muiden oikeuksia tunnustaen myös virheeni ja siitä aiheutuvat seuraukset; Rehellisyys: Toimin rehellisesti huijaamatta itseäni tai muita liioittelematta tai kaunistelematta asioita tai niiden tilaa; Itsehillintä: Tarkkailen ja hallitsen tunteeni ja ajatukseni asettaen rajoja käyttäytymiselleni päättäen miten haluan käyttäytyä riippumatta tilanteesta.

Alkutiedoissa vastaajille lisäksi kerrottiin, että koulujen opetussuunnitelmat ovat muuttumassa v. 2016, johon liittyen kartoitamme suomalaisten mielipiteitä siitä, millaisia vahvuuksia koulun pitäisi kehittää lapsissa. Vastaajia oli kaikkiaan 1114 vastaajaa, miehiä 50,9 ja naisia 49,1 joilla 15 %:lla oli peruskouluikäisiä lapsia. Vastaajien synt. vuodet, osuudet 1920 - 1939, 685, 8%, 1940 - 1959, 535, 45.7%, 1960 - 1979, 392, 33.5%, 1980 - 1999 Aineisto on painotettu väestöä vastaavaksi iän, sukupuolen ja suuralueen mukaan. Tulos kertoo missä ollaan ja minne mennään tai pitäisi mennä, että toiminta olisi edes jossain määrin viisasta.

Tuloksista eriytettiin 24 eniten ja 24 vähiten toivottua vahvuutta. Saatua tulosta voidaan arvioida positiivisen psykologian piirissä tehtyihin ns. universaaleihin hyveisiin ja vahvuuksiin, joita vanhemmat kulttuurista, uskonnosta tai ideologiasta riippumatta toivovat lapsilleen kehittyvän.

Tutkimuksessa merkittävimmäksi odotukseksi nousee oikeudenmukaisuus, kunnioitus, rehellisyys, ahkeruus, arviointikyky, vastuullisuus, huomaavaisuus, luotettavuus, kohteliaisuus, tiedonjano, luovuus, kärsivällisyys, itsevarmuus, totuudenmukaisuus, reiluus, kekseliäisyys, ystävällisyys, itsehillintä, sosiaalinen tilannetaju, innokkuus, määrätietoisuus, myötätunto, sinnikkyys ja uteliaisuus.

Vähiten merkitseviksi odotuksiksi muodostuivat urheus, riemullisuus, vaatimattomuus, anteliaisuus, huippuosaavuus, kauneuden arvostus, antaumuksellisuus, henkisyys, johtajuus, säädyllisyys, lempeys, kestävyys, toivo, luottavaisuus, erinomaisuus, palvelualttius, puhtaus, nerokkuus, uskollisuus, vilpittömyys, leikkimielisyys, lojaalisuus, kaukonäköisyys ja kiitollisuus. Koulumenestystä ja luonteiden vahvuuksia koskevissa opiskelijoiden keskuudessa tehdyissä pitkittäistutkimuksissa huomataan, että vahvuuksista sitkeys, oikeudenmukaisuus, kiitollisuus, rehellisyys, toivo ja näkemyksellisyys ennustivat lukuvuoden keskiarvoja. (Peterson, Park, & Seligman, 2006) Onnetonta on, että toivo ja kiitollisuus sijoittuvat tässä tutkimuksessa vähiten mainittujen vahvuusodotusten joukkoon. Niillä on kuitenkin voimallinen vaikutus elämän tarkoituksellisiin, ylläpitäviin ja kantaviin tekijöihin. Rohkeus, huumori, ystävällisyys, hengellisyys ja kauneuden arvostus liittyy puolestaan onnistuneeseen toipumiseen fyysisestä sairaudesta, psyykkisestä häiriöstä ja traumaattisista kokemuksista (Peterson, Park, ja Seligman, 2006). Akateemista menestystä puolestaan ennustavat sinnikkyys, harkitsevaisuus, halu oppia, luovuus, avarakatseisuus, uteliaisuus ja kaukonäköisyys. Vahvin ennustaja on itsehillintä, jonka kehittymistä lapsissa olisi erityisesti tuettava. Omaksi itseksi kasvamista tukevat parhaiten toivo, innostuneisuus, ihmettelykyky ja uteliaisuus, herkkyys ja tunnetietoisuus. Perustavaa laatua oleva kysymys on, miksi jotkut yksilöt selviytyvät elämässään paremmin kuin toiset. Mistä löytyy kykyä pitää puolensa ja toipua hajottavista elämänhaasteista, kriiseistä ja vastoinkäymisistä (Silliman 1994, Walsh 1996)

Hyveiden ja vahvuuksien orientaatiot muodostavat eettisen orientaation perustan. Ne jakautuvat vahvuusalueiksi ja niiden sisällöt voidaan jakaa toisiaan täydentäviin alueisiin, sisällöllisiin orientaatioihin. Eettisen orientaation avulla yritetään ymmärtää, tulkita ja järjestää maailmaa. Jokaisella orientaatiolla on omat tapansa tutkia asioita. Eettiset kuten muutkin orientaatiot ovat kulttuuriin sidoksissa olevia ajattelumaailmoja ja tarkastelukulmia, jotka pyrkivät yhdessä luomaan kokonaisvaltaisen käsityksen maailmasta ja ilmiöistä. Hyveiden ja vahvuuksien orientaatiot muodostavat kehyksen siitä, millaisia vahvuuksia arvioitsija arvioi itsellään olevan. Itsearviointissa arvioitsija arvioi orientaatioitaan.

Eettisessä orientaatiossa tarkastellaan arvo- ja normimaailman kysymyksiä. Jokapäiväinen elämä sisältää tilanteita ja tapahtumia, joita voidaan pohtia ja tarkastella oikean ja väärän,

hyvän ja pahan, totuuden ja valheen näkökulmista. Myös oikeudenmukaisuuden, tasa-arvon, kunnioituksen ja vapauden kysymyksiä voidaan käsitellä luontevasti päivittäisten tapahtumien yhteydessä. Lasten eettisessä orientaatioissa opetellaan hyveitä ja vahvuuksia, hyviä tapoja, toisten huomioimista, tunnetaitoja ja empaattisuutta, rehellisyyttä sekä oikean ja väärän erottamista sekä omien vahvuuksien käyttämistä arvostettavalla ja kunnioitusta herättävällä tavalla. Hyvä koulu mitataan lasten hyveiden ja vahvuuksien kehittämisellä pikemmin kuin koetuloksilla.”Mitattavilla asioilla ei ole aina merkitystä, eikä merkityksellisiä asioita voi aina mitata” (Albert Einstein)

Juhani Räsänen  
SVK-koulunjohtaja  
Tietokirjailija  
Järvenpää